



# Tweede Kamer

DER STATEN-GENERAAL

## verslag van de vergadering van de Bouwbegeleidingscommissie op 14 januari 2020

Griffie commissies Bestuur en Onderwijs  
Bouwbegeleidingscommissie  
R. Konings

*Aanwezige leden: mevrouw Tellegen (commissievoorzitter, VVD), de heer Ronnes (CDA), de heer De Groot (D66), mevrouw Diks (GL), de heer Roza (namens het fractiepersoneel), mevrouw Tielens-Tripels en mevrouw Nollen (namens het ambtelijk personeel)*

*Aanwezige adviseurs: de heer Van Rhijn (directeur huisvesting en financiën van de Tweede Kamer), de heer De Bruijn (integraal adviseur), mevrouw Wouters (projectleider renovatie van de Tweede Kamer), de heer Van Noord (architect), de heer Unger (programmadirecteur renovatie van het RVB) en de heer Kuijpers (architect van het RVB)*

*Griffier: mevrouw Konings  
Adjunct-griffier: mevrouw Meijers*

*Afwezig met bericht van verhindering: de heer Kops (PVV), mevrouw Kuiken (PvdA), mevrouw Beckerman (SP), de heer Dronkers (namens de OR) en mevrouw Roos (Griffier). Afwezig zonder bericht van verhindering: de heer Öztürk (DENK)*

### **ALGEMEEN**

#### **1. Opening en mededelingen**

De commissievoorzitter heet iedereen van harte welkom bij de eerste BBC-vergadering van het nieuwe jaar.

Isabelle Broeders is vanwege een nieuwe baan geen lid meer van de BBC. Zij wordt bedankt voor haar inzet de afgelopen jaren. Dhr. Roza geeft aan dat haar opvolging op de agenda staat van het eerstvolgende reguliere overleg van de ambtelijk secretarissen. De commissievoorzitter stelt voor om de ambtelijke secretarissen te vragen te kiezen voor iemand die al wat langer in de Kamer werkt, en om te waarborgen dat er (net als nu) zowel een grote als kleine fractie in de BBC plaatsneemt. Dhr. Roza is het daarmee eens.

De commissievoorzitter licht toe dat de vergadering uit twee delen bestaat. De reguliere vergadering duurt tot 17.00 uur. Daarna is er in de Handelingenkamer gelegenheid om informeel kennis te maken met de deelprojectarchitecten.

#### **2. Conceptverslag BBC-vergadering van 12 november 2019**

Het verslag wordt zonder wijzigingen vastgesteld.

De commissievoorzitter brengt in herinnering dat het Presidium het advies van de BBC

over de review van het oude Voorlopig Ontwerp (VO) heeft besproken en zonder wijzigingen heeft overgenomen.

### **3. Openbaarmaking**

De directeur huisvesting en financiën van de Kamer geeft een toelichting op de openbaarmaking van de vastgestelde stukken over de renovatie. Vlak voor het Kerstreces is het Herzien Programma van Eisen (februari 2019) openbaar gemaakt via de website van de Tweede Kamer. Het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) heeft eveneens een aantal rapporten openbaar gemaakt via hun website. Binnenkort worden ook ontwerpdocumenten gepubliceerd. Het openbaar maken van stukken gebeurt zeer zorgvuldig en in goed overleg tussen de Tweede Kamer en het Rijksvastgoedbedrijf. Voorkomen dient te worden dat zaken die de veiligheid in gevaar brengen (bijvoorbeeld bepaalde plattegronden), openbaar worden. De programmadirecteur renovatie van het RVB vult aan dat ernaar wordt gestreefd eind januari alle vastgestelde documenten openbaar te maken voor zover dat kan.

In dit kader vraagt de commissievoorzitter of er bij de BBC-leden nog vragen leven over de afspraken die zijn gemaakt om de interne BBC-agendastukken makkelijker met collega's te kunnen bespreken. Dat is niet geval.

## **RENOVATIE**

### **4. Stand van zaken Voorlopig Ontwerp**

Het Ontwerpatelier geeft de BBC een update over het herziene VO in wording met de nadruk op de voortgang op de drie belangrijkste ontwerpvragestukken: de locatie van Nieuwspoort, de locatie van de bezoekersentree en de logistiek.

Bezoekersentree. Het Ontwerpatelier laat door middel van een presentatie zien welke opties voor de locatie van de bezoekersentree in kaart zijn gebracht en beoordeeld. Er is in deze fase van beoordelen met name gekeken naar veiligheid, omdat dat de belangrijkste reden is voor de verbetering van de publieksentree. Het Ontwerpatelier laat de BBC tevens een aantal voorbeelden zien van bezoekersentrees van buitenlandse parlementen die recentelijk zijn/worden gerenoveerd of verbouwd (Wenen, Berlijn, Budapest en Ottawa). De integraal adviseur legt uit hoe daar rekening is gehouden met de nieuwe dreigingen.<sup>1</sup> De BBC-leden kunnen de volledige studie desgewenst inzien. De leden van de BBC stellen vragen over het kostenplaatje en het aantal scanstraten en zijn benieuwd of de nieuwe bezoekersentree ook apart afsluitbaar zal worden. Het Ontwerpatelier geeft aan dat het de bedoeling is het aantal scanstraten uit te breiden en dat bovendien wordt onderzocht of er nieuwe, moderne scanmethoden toegepast kunnen worden. Een afsluitbare entree is eveneens wenselijk. Het ontwerpen van een goede bezoekersentree vergt nog veel nader onderzoek.

Nieuwspoort. Het Ontwerpatelier laat zien welke locaties er voor Nieuwspoort zijn verkend en wat momenteel de beoogde locatie is. Hierover wordt intensief met Nieuwspoort overlegd. De integraal adviseur heeft Nieuwspoort gevraagd na te denken over de vraag waar zij over tien jaar willen staan. Dit heeft een nuttig document opgeleverd. Een BBC-lid vraagt naar de veiligheidsaspecten. Het Ontwerpatelier geeft aan dat de veiligheidseisen voor Nieuwspoort inderdaad moeten voldoen aan de eisen van de Tweede Kamer en dat Nieuwspoort hier ook van op de hoogte is.

Logistiek/expeditie. Het Ontwerpteam laat zien wat momenteel de beoogde oplossing is voor de logistiek. Dit is niet zozeer een ruimtelijk vraagstuk aangezien dit onderdeel zich buiten het gebouw bevindt. Het is met name een technisch en financieel vraagstuk.

Voorts meldt het Ontwerpatelier dat inmiddels het volledige architectenteam is gecontracteerd en voortvarend aan de slag is gegaan. Voorts is er voor het Kerstreces

---

<sup>1</sup> In verband met veiligheidsoverwegingen worden niet alle details t.a.v. de beveiliging in het verslag opgenomen.

een groot werkplekonderzoek afgenomen onder alle medewerkers van de Kamer, met goede respons (ongeveer veertig procent). Deze gegevens worden momenteel gevalideerd.

De commissievoorzitter vraagt wanneer de drie grote ontwerp vragen naar verwachting opgelost zullen zijn. De integraal adviseur legt uit dat het per vraagstuk zal verschillen wat het tempo is. De BBC zal op de hoogte worden gehouden.

## **5. Technisch Ontwerp, uitgangspunten comfort/binnenklimaat**

De directeur huisvesting en financiën geeft een toelichting op het memo dat de BBC heeft ontvangen over het Technisch Ontwerp voor de renovatie. De BBC wordt gevraagd kennis te nemen van de notitie; het komt op een later moment weer terug in de BBC.

Naast het VO voor de renovatie is er ook een Technisch Ontwerp (TO) voor specifiek alle techniek en installaties. Het memo gaat alleen over het onderdeel comfort/binnenklimaat. De Tweede Kamer heeft op dit onderdeel van het TO een second opinion laten uitvoeren door een externe partij, waarbij is nagegaan of de uitgangspunten van het Functioneel Programma van Eisen Tweede Kamer in overeenstemming zijn met huidige TO. Daarnaast is gekeken naar de toekomstbestendigheid van het ontwerp en wat klimaatverandering voor invloed kan hebben op het binnenklimaat. De directeur licht toe wat de uitkomsten van deze beoordeling en de daaraan verbonden conclusies zijn.

Een BBC-lid vraagt op welke punten het TO waarschijnlijk gewijzigd moet worden en of dat in de begroting past. De directeur en de projectleider renovatie van de Tweede Kamer antwoorden dat dit onderdeel is van een nadere analyse die nu wordt uitgevoerd, waarbij de impact van de second opinion (incl. budgettaire consequenties) integraal wordt onderzocht.

## **6. Aanpak en planning BBC t/m voorjaarsreces**

De BBC ontvangt naar verwachting in april 2020 het Herziene Functioneel VO voor de renovatie. Het Ontwerpteam stelt voor dat de BBC in de eerste helft van februari uit elkaar gaat, zodat elk BBC-lid in gesprek kan gaan met de architect voor zijn/haar gebouw. Het voorstel is om hiervoor divers samenstelde gebruikersgroepen in te richten, waarin naast de leden van de BBC van het betreffende gebouwdeel ook andere gebruikers worden uitgenodigd.

De BBC-leden kunnen de uitkomsten van de besprekingen tussen de architecten en gebruikersgroepen (per gebouwdeel) betrekken bij hun beoordeling van het volledige VO. Het volledige rapport over het werkplekonderzoek komt, zodra het af is, ook apart in de BBC.

De commissievoorzitter vindt het een goed idee om op deze manier als BBC eenmalig 'uit elkaar te gaan'. Zij vraagt naar het precieze doel van de gesprekken. Het doel is om input te geven aan de architecten en om de (eerste) ideeën van de architecten te toetsen. Het is voor de architecten belangrijk goed en zo snel mogelijk contact te hebben met de gebruikers.

De commissievoorzitter benadrukt dat per gebouwdeel elke dienst/fractie betrokken dient te worden. Daar is iedereen het mee eens.

Een BBC-lid vraagt of het gebouwdeel Logement ook bij de renovatie wordt betrokken. De directeur huisvesting en financiën informeert haar dat het Logement meegenomen moet worden met de renovatie, maar het een separaat project is. Tot slot meldt de programmadirecteur renovatie van het RVB dat er ook wordt gewerkt aan een VO voor de buitenruimte van de Tweede Kamer. Dit project staat nu even stil in verband met het ontwerp vraagstuk bezoekersentree.

## **7. Informele kennismaking met de architecten**

Na afloop van de vergadering hebben de BBC-leden de gelegenheid de architecten van de verschillende gebouwen te ontmoeten. De BBC maakt kennis met:

Gebouw N: Pi de Bruijn (De Architecten Cie.);  
Gebouw H: Eric van Noord (De Architecten Cie.) en Camiel Berns (Berns Architectuur);  
Gebouw A en B: Sjoekie de Bijll Nachenius (t.v.v. Janneke Bierman) (Bierman Henket Architecten);  
Gebouw C en K: Sander Nelissen en Wessel de Jonge (WDJ Architecten);  
Gebouw J: Gijsbert van Hoogevest (Van Hoogevest Architecten);  
Parkeergarage: Ramon Rugl (Arcadis);  
Coördinerend Technisch Adviseur: Remco Boukens (Arcadis).

## **TIJDELIJKE HUISVESTING**

### **8. Werkbezoek aan B67**

De commissievoorzitter stelt voor binnenkort een werkbezoek aan B67 te plannen; indien agenda-technisch mogelijk samen met de leden van het Presidium. De BBC-leden vinden dit een goed idee.

## **OVERIG**

### **9. Rondvraag en sluiting**

De commissievoorzitter sluit de vergadering.